

Αθήνα, 28/04/09

Απόστολος Χαρίτος
Τοπογράφος Μηχανικός - ΕΔΕ
(μέλος Αντιπροσωπείας ΠΕΔΜΕΔΕ)

Κύριες & Κύριοι,

Η διημερίδα που παρακολουθούμε έχει ως τίτλο :

**Ανάγκη Αναμόρφωσης Θεσμικού Πλαισίου Τεχνικών Δημοσίων Έργων –
Διαφάνεια**

Είναι δηλαδή διαπιστωμένα:

- Η ανάγκη αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου τεχνικών δημοσίων έργων γιατί υπάρχει πρόβλημα!
- Η ανάγκη δημιουργίας δομών μεγαλύτερης διαφάνειας

Στην κατεύθυνση της εξυγίανσης του θεσμικού πλαισίου, (που για τους εργολήπτες είναι επιθυμητό να γίνει άμεσα), σοβαρότερη συνιστώσα κατά την άποψη μου είναι η σωστή τιμολόγηση των έργων!

Ποιοι είναι οι όροι που προσδιορίζουν το ακριβές ποσό που δικαιούται να εισπράξει ο Ανάδοχος εκτελώντας ένα έργο ?

Για να προχωρήσουμε σε όποιες βελτιωτικές προτάσεις, είναι απαραίτητο να κάνουμε μία περιγραφή / μία καταγραφή της κατάστασης που υπάρχει σήμερα.

1. ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

Παλαιότερα υπήρχαν εγκεκριμένες αναλύσεις τιμών του ΑΤΟΕ, ΑΤΕΟ, ΑΤΗΕ, ΗΛΜ, ΠΡΣ... Οι αναλύσεις αυτές εφαρμόζονταν έως το 2004.

Από το 2004 έχουμε τα λεγόμενα τιμολόγια «Σουφλιά».

Αυτά είναι κατάλογοι τιμών μονάδος εργασιών, για έργα ΟΔΟΠΟΙΪΑΣ, ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ, ΥΔΡΑΥΛΙΚΑ, ΛΙΜΕΝΙΚΑ & ΠΡΑΣΙΝΟΥ. (Για τις Η/Μ εργασίες δεν καθορίστηκε κανένας τέτοιος κατάλογος).

Με συνοπτικές διαδικασίες τότε (2004) το ΥΠΕΧΩΔΕ, στην προσπάθεια του (πιστεύω) για μεγαλύτερη διαφάνεια, δημοσίευσε αυτά τα περιγραφικά τιμολόγια, ώστε σε όλες τις υπηρεσίες που δημοπρατούν έργα, μία συγκεκριμένη εργασία να περιγράφεται και να τιμολογείται με τον ίδιο τρόπο.

Σε συνδυασμό δε με το μειοδοτικό σύστημα που καθιερώθηκε και μαζί με τις πρότυπες διακηρύξεις που επίσης τότε θεσμοθετήθηκαν, πιστεύω επιδιώχθηκε να υπάρξει ξεκαθάρισμα, στον τρόπο ανάδειξης αναδόχου και κοστολόγησης ενός έργου. Επειδή όμως με τον νέο (μειοδοτικό) τρόπο ανάθεσης, οι εκπτώσεις που δίνονταν στους διαγωνισμούς όλο και αυξάνονταν, το ΥΠΕΧΩΔΕ, στους ως άνω θεσμοθετηθέντες καταλόγους μείωσε τις τιμές το 2005.

Αργότερα, έπειτα από απαίτηση των Εργοληπτικών Οργανώσεων (το 2007) κάποιες από τις ισχύουσες τιμές μονάδος, που είχαν επισημανθεί ως εντελώς εκτός πραγματικότητας, τις αναπροσάρμοσε κάπως και, τέλος το 2008, συστήθηκε από το Υπουργείο μία Επιτροπή (υπαλλήλων του ΥΠΕΧΩΔΕ και εκπροσώπων των Εργ. Οργανώσεων) που εργάστηκε στην κατεύθυνση:

- να διορθώσει αφ' ενός λάθος τιμές των πιο πάνω τιμοκαταλόγων,
- να βελτιώσει τους γενικούς όρους των τιμολογίων και, τέλος
- να συμπεριλάβει και άλλες τιμές μονάδος για εργασίες απαραίτητες, που δεν υπήρχαν στους καταλόγους ως τότε.

Έτσι με αρχή τον Μάιο του 2008 (για την οδοποιία) και έως τον προηγούμενο μήνα (Μάρτιος 2009) υπογράφηκαν από τον κ. Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ και δημοσιεύθηκαν οι ισχύοντες σήμερα Επικαιροποιημένοι Τιμοκατάλογοι για όλες τις κατηγορίες έργων.

2. ΤΙΜΕΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Είναι αντικειμενικές οι (ως ανωτέρω) ισχύουσες σήμερα τιμές μονάδος? Είναι καθορισμένες με σωστή μέθοδο? Βασίζονται σε πραγματικές αναλύσεις των συντελεστών κόστους σήμερα, για μία έκαστη εργασία?

- Είναι σαφές ότι η διαφοροποίηση για μικρότερα, μεσαία και μεγαλύτερα έργα που θεσμοθετήθηκε με τις τελευταίες αναθεωρήσεις των τιμοκαταλόγων και ισχύει σήμερα είναι σε θετική κατεύθυνση. Σε θετική κατεύθυνση είναι και κάποιες διορθώσεις που έγιναν στους γενικούς όρους των τιμολογίων στην προσπάθεια, να μη φορτώνονται όλες οι ελλείψεις της μελέτης, στους Αναδόχους. Όμως υπάρχουν πάρα πολλές ασάφειες. Υπάρχουν άρθρα στους γενικούς όρους που αφήνουν περιθώρια αυθαίρετης ερμηνείας ή αυθαιρεσίας μα και συναλλαγής μεταξύ επιβλέπουσας Υπηρεσίας και Αναδόχων. Δεν πρέπει να μπορεί, μία παράγραφος των γενικών όρων του τιμολογίου, να αντιστρατεύεται την τιμολόγηση, κάθε συγκεκριμένης εργασίας. Δεν είναι δυνατόν να μη καθορίζεται π.χ. συγκεκριμένος δανειοθάλαμος για δάνεια υλικά οδοποιίας, και, κάθε υποψήφιος ανάδοχος να καλείται μέσα σε διάστημα ολίγων ημερών (μετά την δημοσίευση της διακήρυξης του έργου και έως την ημέρα της δημοπράτησης) να πάρει αυτός την ευθύνη και το κόστος για ένα τέτοιο σοβαρό θέμα, που έπρεπε να έχει σαφώς τιμολογηθεί στο συμβατικό προϋπολογισμό του έργου. Δεν είναι δυνατόν, να καλείται μέσω των γενικών όρων του τιμολογίου, ο Ανάδοχος για να αναλάβει π.χ. το κόστος της παράκαμψης ενός δικτύου Ο.Κ.Ω. για το οποίο δίκτυο δεν υπάρχουν στη μελέτη πλήρη και σαφή δεδομένα.
- Όμως πάνω από όλα, το πρόβλημα που υπάρχει με τους συμβατικούς προϋπολογισμούς που δημοπρατούνται σήμερα τα έργα, είναι ότι αυτοί πρέπει να επικαιροποιούνται (συνεχώς) σύμφωνα με τις ανατιμήσεις των συντελεστών του κόστους που συμβαίνουν στη χώρα.

- Επίσης, πρέπει κάποια στιγμή επί τέλους, να υπάρξει η σωστή ΑΦΕΤΗΡΙΑ !! Οι κατάλογοι τιμών που καθορίζονται σήμερα, να έχουν τις αληθινές σήμερα τιμές. Στην πρόσφατη διόρθωση / αναθεώρηση που η επιτροπή στο ΥΠΕΧΩΔΕ εισηγήθηκε στον κ. Υπουργό επί των ισχυουσών τιμών η προσπάθεια ήταν, με όσες εμπειρικές γνώσεις είχε έκαστο μέλος της, να προσεγγισθεί το κόστος της εργασίας, λαμβάνοντας υπ' όψη και το ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν πολύ μεγάλες αυξήσεις τιμών, διότι θα απενταχθούν έργα ή θα καθυστερήσει η δημοπράτηση άλλων κλπ. κλπ. Αυτή όμως η προσέγγιση του κόστους είναι σαφές ότι δεν είναι σωστή και δεν μας βρίσκει σύμφωνους.
- Είναι ανάγκη για να έχουμε σωστή τιμολόγηση κάθε εργασίας να προσφύγουμε σε επίκαιρη ανάλυση των συντελεστών κόστους αυτής (ΥΛΙΚΑ, ΕΡΓΑΣΙΑ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ), στις πραγματικές συνθήκες που πρόκειται να εκτελεσθεί. Άλλο κόστος έχει η γενική εκσκαφή για μία οδοποιία σε Εθνική Οδό (πολλών χιλιάδων M^3) και άλλο κόστος έχει η ίδια εργασία για μικρό έργο οδοποιίας σε ένα Νησί των Κυκλάδων, όπου θα απαιτηθεί για να εκσκαφούν ελάχιστα M^3 να μεταφερθούν μηχανήματα από την Ηπειρωτική Ελλάδα (με τεράστιες, σταλίες και ημεραργίες, λόγω πλοίων, ειδικών συνθηκών κλπ.).

3. ΜΕΛΕΤΕΣ

Μία άλλη ουσιαστική συνιστώσα για την σωστή τιμολόγηση ενός έργου, είναι η Τεχνική Μελέτη αυτού. Πρέπει οι μελέτες να βελτιωθούν!

Συμβαίνει ακόμη (και όλοι το υφιστάμεθα) όχι πλήρεις μελέτες να θεωρούνται ως μελέτες εφαρμογής και βάσει αυτών να δημοπρατούνται έργα, που στη συνέχεια δεν μπορούν να ολοκληρωθούν αφού έχουν ανάγκη συμπληρωματικών συμβάσεων. Βεβαίως το πρόβλημα έχει βελτιωθεί, σε σχέση με πιο παλιά. Όμως ακόμη πρέπει να γίνουν βήματα. Όταν μία μελέτη είναι σωστή, και οι προμετρήσεις ποσοτήτων αυτής είναι σωστές, τότε μπορεί με ασφάλεια το έργο που αφορά, να κοστολογηθεί και να αναληφθεί η εκτέλεσή του από την ανάδοχο, χωρίς ρίσκα που αυτός δεν υποχρεούται, και η ολοκλήρωσή του θα γίνει χωρίς προβλήματα και χωρίς προσπάθεια πρόσθετων χρηματοδοτήσεων για συμπληρωματικές συμβάσεις.

4. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ ΜΟΝΑΔΟΣ

- Μία ακόμη σοβαρή παράμετρος που αφορά την τιμολόγηση σωστά του κόστους των έργων είναι ο τρόπος που υπολογίζεται σήμερα η «αναθεώρηση» των συμβατικών τιμών μονάδος. Είναι σαφές ότι με βάση τον «τύπο» υπολογισμού της, θεσμοθετημένα λειτουργεί εις βάρος των αναδόχων, αφού ποσοστό μέχρι και το 20% του συμβατικού εργολαβικού ανταλλάγματος, Δεν αναθεωρείται καν!
- Αλλά και οι συντελεστές αναθεώρησης υπολογίζονται με στοιχεία των οποίων η αξιοπιστία αμφισβητείται σοβαρά! Όταν πριν χρόνια θεσμοθετήθηκε η 20^η μέρα του πρώτου μήνα κάθε τριμήνου, για την διαπίστωση των τιμών μονάδας υλικών κλπ. (από την ΕΔΤΔΕ), θεωρήθηκε σωστή διάταξη, διότι έτσι θα εκδίδονταν έγκαιρα οι συντελεστές αναθεώρησης του εν λόγω τριμήνου. Τα τελευταία όμως χρόνια, διαπιστώνεται ότι όλως παραδόξως ενώ έχουμε αυξήσεις τιμών, περί την 20^η /1^{ου} και 20^η/4^{ου} και 20^η/7^{ου} και 20^η/10^{ου} μήνα, οι τιμές πέφτουν και μετά την 20^η του μήνα ξανά ανεβαίνουν. Ξεκάθαρα αυτό συνέβη και πέρσι που προκάλεσε δυστυχώς πολύ σοβαρές ζημιές στους Αναδόχους με τις τεράστιες αυξήσεις που υπήρξαν σε βασικά υλικά (π.χ. Σίδηρος, Πετρελαιοειδή, Ασφαλτος, Ελατός χυτοσίδηρος κλπ.).
- Αλλά και η λειτουργία της ΕΔΤΔΕ γενικότερα, πιστεύουμε όπως σήμερα γίνεται, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των υπαλλήλων της αρμόδιας Υπηρεσίας, δεν είναι ικανοποιητική. Είναι ανάγκη να συγκεντρώνονται, περισσότερο αντικειμενικά στοιχεία των τιμών μονάδος, Υλικών κλπ., συνεχώς, με τήρηση αυτών τουλάχιστον σε μηνιαία βάση! Δεν είναι δυνατόν στην εποχή μας να γίνεται η έρευνα αγοράς με πρωτόγονες μεθόδους. Στην κατεύθυνση αυτή και οι εργοληπτικές οργανώσεις σε συνεργασία με το ΤΕΕ θα πρέπει να ενεργοποιηθούν.

- Ένα σοβαρό ακόμη πρόβλημα που παραμένει από ετών που θα πρέπει άμεσα να επιλυθεί, είναι ότι οι τιμές μονάδος κάθε σύμβασης, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μειωθούν (αρνητική αναθεώρηση)! Άλλες υπηρεσίες το εφαρμόζουν, άλλες όχι, ενώ υπάρχουν αρκετές δικαστικές αποφάσεις (και μάλιστα εφετειακές) που έχουν ξεκαθαρίσει το θέμα!
- Συμβαίνει επίσης, πολλοί κωδικοί αναθεώρησης που έχουν δοθεί σε διάφορες τιμές μονάδος εργασιών, να αφορούν άσχετα υλικά και δαπάνες από αυτά που συμμετέχουν στο κόστος της συγκεκριμένης μονάδας. Τα λάθη αυτά πολλάκις είναι τρομακτικά και πρέπει να διορθωθούν. (π.χ. η τεράστια αύξηση ελατού χυτοσιδήρου πέρυσι, δεν καλύφθηκε ούτε κατ' ελάχιστο από την αναθεώρηση).

Η αναθεώρηση των τιμών της σύμβασης, θεσπίσθηκε για να καλύπτει το πρόσθετο κόστος, μίας σύμβασης (ένεκα εξωγενών αυξήσεων) το οποίο πρόσθετο κόστος ο ανάδοχος δεν έχει καμία δυνατότητα να το επηρεάσει και δεν είναι λογικό να αναγκάζεται να το υποστεί!

5. ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Δεν αναλύω τι συμβαίνει σε άλλες αναπτυγμένες (Ευρωπαϊκές και μη) χώρες. Πιστεύω θα το κάνουν άλλοι ομιλητές. Είναι όμως σαφές ότι τα θέματα αυτά είναι σχεδόν παντού ξεκαθαρισμένα!! Εδώ γιατί να μην τα ξεκαθαρίσουμε?

6. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Πιστεύω με την μικρή ανάλυση που έκανα, εξήγησα αρκετά το τι συμβαίνει σήμερα όσον αφορά τον τρόπο τιμολόγησης των έργων :

- Οι τιμές μονάδος δεν είναι σωστές και δεν επικαιροποιούνται έγκαιρα.
- Οι αναθεωρήσεις τιμών μονάδος δεν είναι δίκαιες για τους αναδόχους και δεν είναι ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει αρνητική αναθεώρηση.

- Η διαπίστωση των τιμών μονάδος υλικών όπως γίνεται από την ΕΔΤΔΕ είναι απαρχαιωμένη. Πρέπει να βελτιωθεί ουσιαστικά.
- Οι μελέτες των έργων που θεωρούνται «ώριμες» προς δημοπράτηση πρέπει και να είναι τέτοιες.

Όσον αφορά το θέμα που αφορά το συνέδριο (σωστή τιμολόγηση έργων) έχω να ΠΡΟΤΕΙΝΩ τα εξής :

A. ΤΙΜΕΣ ΜΟΝΑΔΟΣ

- (1) Να συσταθεί άμεσα μια επιτροπή (που ο κ. Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ πρόσφατα ανέφερε πως και ο ίδιος το σκέφτεται) η οποία θα προχωρήσει σε προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα στη σύνταξη επίκαιρων αναλύσεων τιμών μονάδος, η οποία επιτροπή θα κάνει και σωστή αντιστοίχιση των κωδικών αναθεώρησης (με τη συμμετοχή και εκπροσώπων των Εργοληπτικών Οργανώσεων).
- (2) Ταυτοχρόνως μία άλλη Επιτροπή (παρόμοια με αυτή που πρόσφατα εξέτασε την επικαιροποίηση – διόρθωση και συμπλήρωση των ισχυόντων καταλόγων τιμών μονάδος) να εργασθεί για να ξεκαθαρίσει τους γενικούς και ειδικούς όρους των τιμολογίων και τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας. Έτσι όταν η προηγούμενη επιτροπή (1 – ανωτέρω) ολοκληρώσει το έργο της, να είναι μαζί και με το έργο της παρούσης (Επιτροπή 2) πλήρεις οι **Νέες επίκαιρες αναλύσεις τιμών**.

B. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

- (1) Να γίνει άμεσα νομοθετική ρύθμιση για μηνιαίο υπολογισμό της αναθεώρησης και ξεκαθάρισμα ότι δεν υπάρχει αρνητική αναθεώρηση, καθώς και ότι αναθεωρείται το 100% της κάθε σύμβασης.
- (2) Οι εργοληπτικές οργανώσεις να επεξεργασθούν σύντομα νέο τρόπο διαπίστωσης των τιμών μονάδος υλικών ανά περιοχή / περιφέρεια της χώρας και ανά μήνα, ο οποίος να προταθεί στο ΥΠΕΧΩΔΕ για να αντικαταστήσει τον τρόπο συγκέντρωσης τιμών που σήμερα κάνει η ΕΔΤΔΕ.

Έτσι, σύντομα έχοντας έτσι σωστό «καλάθι» τιμών μονάδος υλικών κλπ. ανά μήνα, σωστές αναλύσεις τιμών, και, ξεκάθαρο Νομικό πλαίσιο, και οι προϋπολογισμοί των έργων θα είναι επίκαιροι και οι αναθεωρήσεις των τιμών των συμβάσεων θα είναι αντικειμενικές.

Κύριες & Κύριοι

Την παρούσα χρονική συγκυρία σχεδόν όλες οι Ελληνικές Εργοληπτικές Επιχειρήσεις, διέρχονται την ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ περίοδό τους. Είναι ξεκάθαρο και όλοι το γνωρίζουν! Ας προσπαθήσουμε να ξεκαθαρίσουμε όσα μπορούν να ξεκαθαρισθούν. Ας ξεκαθαρίσουμε καλύτερα τους κανόνες του παιχνιδιού! Αυτά που πρότεινα πιστεύω μπορούν, σχετικά εύκολα και σύντομα, να υλοποιηθούν, αν όλοι οι εμπλεκόμενοι το θελήσουν!

Ευχαριστώ πολύ.
Απ. Χαρίτος